

*Шукіна Анастасія,
студентка 3 курсу спеціальності «Менеджмент»
факультету агротехнологій та економіки*

*Дворник Інна,
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ

Бюджетний дефіцит - це перевищення видаткової частини бюджету над доходною, що свідчить про незбалансованість бюджету, а це, в свою чергу – нестача бюджетних коштів для фінансування потреб держави у плановому році.

На основі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних авторів було встановлено, що на рівень бюджетного дефіциту можуть впливати такі фактори: податкові надходження, поточні державні витрати, обсяг ВВП та державний борг.

Проаналізовано зростаючий рівень бюджетного дефіциту України протягом 2018-2022 років (рис. 1).

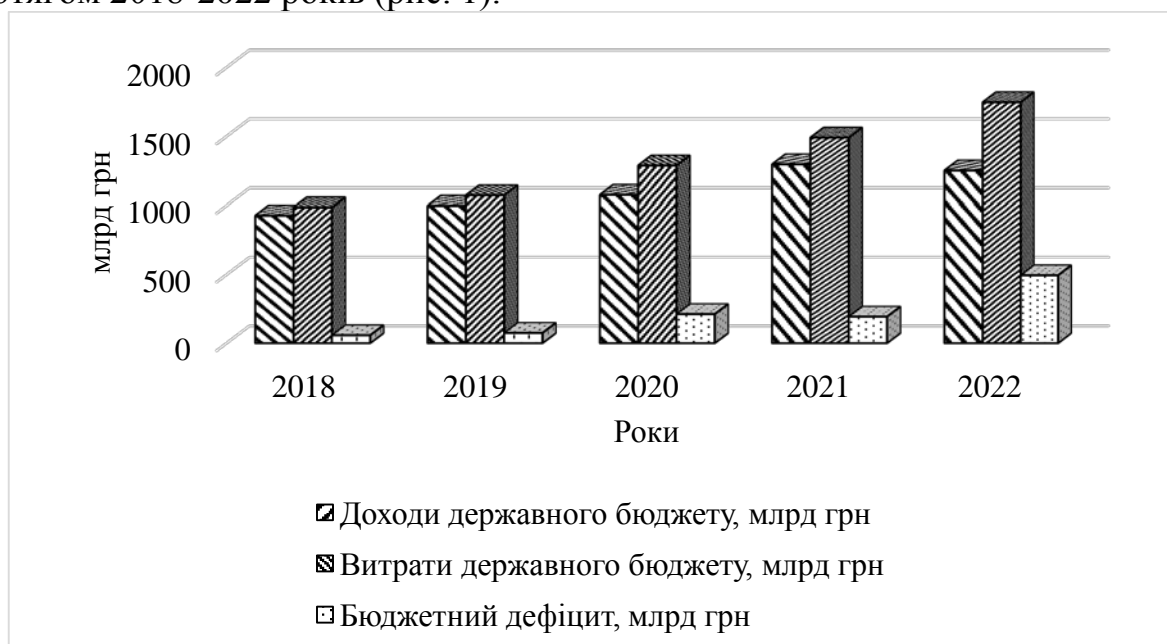

Рис. 1. Динаміка бюджетного дефіциту протягом 2018-2022 років, млрд грн

Державний борг – це сукупні боргові зобов'язання держави перед усіма кредиторами (юридичними та фізичними особами, іноземними державами, міжнародними організаціями, тощо).

Державний борг складається із заборгованості центрального уряду, регіональних та місцевих органів влади, а також боргів усіх корпорацій з державною участю, пропорційно частці держави в їх капіталі.

Метою дослідження є проаналізувати дані державного боргу України, визначити розмір її бюджетного дефіциту і внести пропозиції щодо поліпшення державного бюджету.

Напрямок 1
«Трансформація продовольчої безпеки в Україні.
Регіональна економіка і збалансоване природокористування»

На рис. 2 проаналізовано динаміку державного та гарантованого державою боргу протягом 2009-2022 років.

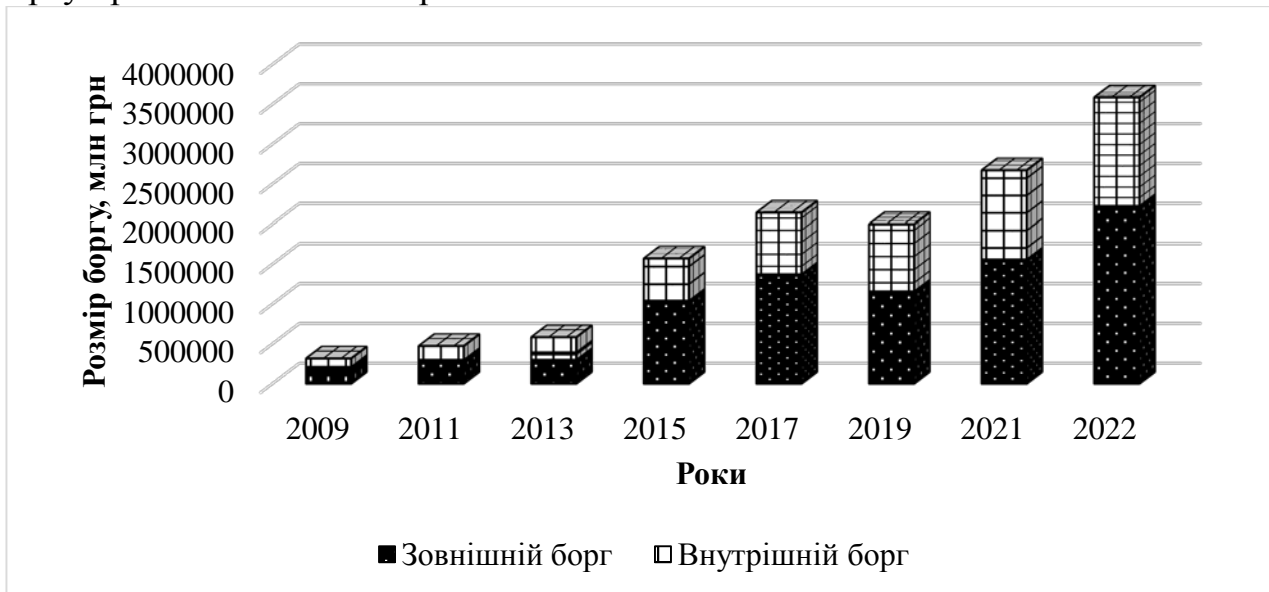

Рис. 2. Динаміка державного та гарантованого державою боргу протягом 2009-2022 років, млн грн

Проаналізувавши офіційні дані щодо державного боргу України, визначено, що протягом 10 років, а саме з 2009 по 2022 рік борг збільшується як зовнішній, так і внутрішній, за виключенням 2019 року. Зазначимо, що зовнішній борг є заборгованістю держави за залученими з-за кордону коштами у вигляді позик і кредитів іноземних банків та міжнародних фінансових установ, відсотками, що сплачуються по них, а також коштами, отриманими шляхом розміщення на міжнародних ринках державних цінних паперів; внутрішній – заборгованість держави власникам державних цінних паперів та іншим кредиторам.

Помітно, що у 2019 році зовнішній борг зменшився на 7,9%, але вже на наступний рік він продовжив рости і до сьогодні.

До основних чинників збільшення рівня державного боргу варто віднести:

- покриття бюджетного дефіциту державними запозиченнями;
- економічна криза;
- криза політичної системи;
- воєнні дії на території держави.

Наслідком неефективної боргової політики та практичною відсутністю боргової стратегії є спрямування значної частини державних запозичень на фінансування дефіциту державного бюджету в той момент, коли лише незначна частина орієнтована на реальний сектор економіки, підтримку стратегічних галузей та інноваційних проектів.

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Міжгалузеві наукові дослідження:
можливості та варіанти впровадження»**

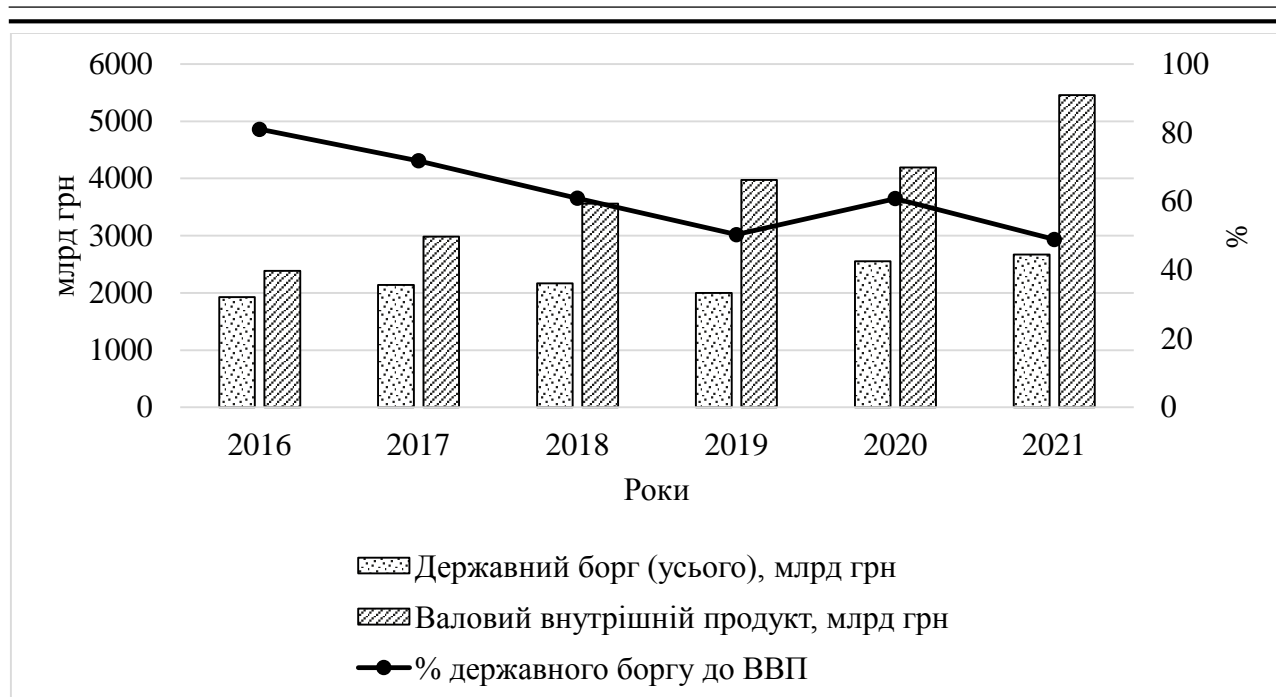

Рис. 3. Динаміка державного боргу та валового внутрішнього продукту України протягом 2016-2022 років

Мінекономіки з використанням непрямих методів розрахунку та інструментів моделювання на базі поведінкових показників економічних суб'єктів оцінює падіння ВВП. Загалом за підсумками перших трьох кварталів 2022 року падіння ВВП в Україні оцінюється на рівні 30%, у той час як розмір державного боргу за 9 місяців 2022 року становить 3587 млрд грн.

З метою зменшення рівня державного боргу та покращення управління ним пропонуємо такі заходи:

- перегляд напрямів фінансування державних запозичень;
- активна політика щодо забезпечення зростання ВВП: диверсифікація продукція, державне фінансування інноваційних проектів, збільшення кількості робочих місць, зменшення податкового тиску на стратегічних виробників тощо;
- проведення аналізу й оцінки ризиків, пов'язаних із державним боргом;
- удосконалення нормативно-правової бази з питань управління державним боргом

Отже, Україна на сьогодні перебуває у важкому економічному стані. Для покращення необхідно розробити стратегію, сформувавти ефективну систему управління боргом, яка буде забезпечувати економічну стабільність.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.minfin.gov.ua>
2. Сальникова Т.В. Державний борг України: оцінка та напрями підвищення ефективності управління. *Економічний вісник університету*. 2017. №2. С. 386–387